

Transnacionální dimenze soudobého českého neonacismu

MIROSLAV MAREŠ, PETRA VEJVODOVÁ

The Transnational Dimension of Contemporary Czech Neo-Nazism

Abstract: This paper describes and analyses the transnational dimension of the contemporary Czech neo-Nazism. Basic terms, ideological concepts of transnational neo-Nazi relations and the concepts and goals of European transnational cooperation are explained in the first part. The spread of various new organizations and campaigns (racial holy war, free nationalists, anti-Roma mass riots, etc.) in transnational dimension is analyzed. Then the organizational forms of the transnational relations are described. Last but not least, the real foreign contacts of important neo-Nazi organizations based in the Czech Republic (National Resistance, Autonomous Nationalists, the Workers' Party) are dealt with in the next part. Most of the important foreign relations are identified (those with Germany, Slovakia, Poland, Hungary). The impact of the transnational contacts on the Czech NS scene and the perspectives of future transnational cooperation between the Czech neo-Nazis and their foreign counterparts in the European context are assessed.

Keywords: Transnational politics, neo-Nazism, Czech Republic, National Resistance, Autonomous Nationalists.

V soudobé Evropě stále existují politické síly, které navazují alespoň dílčím způsobem na dědictví totalitních režimů 20. století. Jedním z těchto politických směrů je i neonacismus, který disponuje určitou základnou rovněž v České republice. Snahou neonacistů je nastolit nacionálněsocialistický režim, a to ve vícero, či dokonce ve všech evropských zemích, případně v státoprávních útvech, které by nerespektovaly soudobé hranice. Aby dosáhli tohoto cíle, spolupracují i neonacisté z různých zemí. Přestože se tato spolupráce v mnoha směrech dynamicky rozvíjí a buduje si do jisté míry tradici, má různé limity a překážky. Tento článek se pokouší o deskripci transnacionálních vztahů a vazeb neonacistů z české perspektivy, o objasnění významu přeshraniční spolupráce pro českou neonacistickou scénu, popisuje, na jakých ideových konceptech je vystavěna a v jakých formách se spolupráce uskutečňuje. Velká většina neonacistických organizací i aktivit v ČR má alespoň některé přeshraniční prvky. Neonacistická scéna v ČR byla od počátku svého vývoje silně ovlivňována děním v zahraničí, od konce 90. let však současně čeští, moravští a slezští neonacisté poměrně výrazně ovlivňují dění v některých jiných zemích.

Text je rozčleněn do tří hlavních částí. První se věnuje ideovým východiskům a vysvětluje základní koncepty, které představují předpoklad pro případnou transnacionální spolupráci. Ve druhé části se autoři věnují vazbám v podobě jednotlivých organizací, tzn. pronikání zahraničních neonacistických organizací na české území a českým strukturám jako modelům pro zahraničí. Třetí oddíl je pak věnován skutečným a konkrétním přeshraničním aktivitám, které současný stav neonacistické scény umožňuje. Součástí pojednání je rovněž analýza internetových stránek Dělnické strany, Národního odporu a Autonomních nacionalistů, resp. uveřejněných aktivit s mezinárodním rozměrem za období od vzniku daného subjektu do 10. dubna 2010. Cílem analýzy bylo zjistit nejčastější charakter a geografické zaměření mezinárodních aktivit.

VYMEZENÍ A POJETÍ NEONACISMU

Pojem neonacismus je v soudobém politickém a mediálním prostředí velmi často užíván a v mnoha případech i nadužíván. Jeho vymezení je mnohdy velmi volné. O jeho přesnější definici však nepanuje shoda ani v odborné sféře, což je mj. způsobeno rozdílnými výzkumnými přístupy k širšímu kontextu neonacistického působení.

Neonacismus lze v nejobecnějším možném smyslu vymezit jako politickou formu či aktivitu, která podstatným způsobem navazuje na dědictví historického německého nacionálního socialismu z první poloviny 20. století a na hnutí a režimy, které s ním kolaborovaly. V současnosti přitom neonacisté mohou opustit některá historická dogmata, případně se přiklonit k odštěpeneckým proudům historického nacismu, jejich základní identitární vazba však zůstává zachována (Mareš 2005: 132–133).

Neonacismus je třeba chápat jako pojem, který slouží především pro označení daného fenoménu zvnějšku, protože neonacisté sami tento pojem pro označení sebe samých neuvžívají. Zpravidla se označují za národní socialisty, případně za nacionalisty. Pouze výjimečně se lze setkat s tím, že někteří mladí aktivisté o sobě hovoří jako o neonacitech, zřejmě pod vlivem dominujícího společensko-mediálního diskursu.¹

Z hlediska politologické conceptualizace se u neonacismu jedná o politické hnutí sestávající z různých organizačních forem (strany, zájmové skupiny, média, militantní struktury, subkulturní mládežnické prostředí), které je v opozici vůči stávajícím demokratickým režimům. V různých zemích se neonacismus blíží k jednotlivým modelům hnutí, které vymezil Dieter Rucht (1996: 188), tzn. buď modelu „grassroots“ (volná neformální decentralizovaná struktura, např. neonacisté v USA), modelu zájmových skupin (formální organizace, snaha ovlivnit politiku, např. lobbying, což může být případ neonacistů v některých latinskoamerických zemích) a stranicky orientovanému modelu (formální organizace, snaha o volební proces a stranickou politiku, což je z určitého pohledu případ Saska a Národnědemokratické strany Německa /NPD/, i když jsou zde patrné i další méně formalizované struktury).

Neonacisté mohou rovněž působit na transnacionální úrovni, přičemž doposud větší na organizačních forem této spolupráce vykazovala a vyazuje poměrně nízkou míru formalizace a konzistence, čímž je myšleno to, že mezinárodní struktury neonacistů byly a jsou velmi volné a konkrétní organizace mají zpravidla i poměrně krátkou dobu existence (objevují se však i výjimky, například síť Blood and Honour, fungující již přes dvacet let). Na druhou stranu mají vazby mezi neonacistickými strukturami v řadě zemí dlouholetou tradici a spolupráci posiluje současná globalizace a panáříjský étos (Grumke 2009: 22–23).

Identifikovat a jasně ohraničit neonacistické spektrum je relativně snadné v zemích a národech, v nichž nacionální socialismus vytvářel ve 20. až 40. letech dominující proud pravicově extremistického spektra (Německo, část Skandinávie, Nizozemsko). Problémy působí ohraničení neonacismu v zemích, kde existuje silná tradice nenacistické, či dokonce antinacistické krajní pravice (což platí i pro české země, ale částečně i pro Maďarsko), včetně zemí, kde dominující formou historické krajní pravice byl fašismus (Itálie, Slovensko) nebo autoritativní hnutí či režim spolupracující s nacistickým Německem (Španělsko, Chorvatsko). Někdy přitom není mezi oběma spektry jasná hranice, což platí i pro země, kde se původní fašistické hnutí změnilo v kolaborantské hnutí či režim (Slovensko). V odborné literatuře je neonacismus většinou řazen do oblasti pravicového extremismu (Backes 2006: 228).

Pozice neonacistů z ČR je na mezinárodní scéně ovlivněna nedostatkem důležitých tradic historického domácího nacismu a kolaborace. Jsou navíc konfrontováni i s protinacistickými tradicemi dominujících společenských sil v ČR v období moderních českých dějin a se specifickým dědictvím odsunu či vyhnání německého obyvatelstva z Československa po druhé světové válce. Dílčí vliv stále mají i protislovanské a specificky protičeské projevy historického nacismu.

Současní neonacisté se proto snaží najít alespoň dílčí historické elementy k odůvodnění svých současných postojů, vymezují se vůči převažujícím interpretacím českých dějin i právních základů ČR, případně ve větší míře dávají přednost hledání kořenů v německém nacionálním socialismu a henleinovském hnutí. Jindy na historické sebepojetí zcela rezignují a soustředí se na současnost či budoucnost panárijské neonacistické spolupráce.

V soudobé České republice je neonacismus chápán jako součást krajně pravicového spektra,² kde vedle něj existuje ještě český integrální nacionalismus,³ navazující na protipangermánské tradice českých dějin (s tímto nacionalistickým proudem spolupracuje i část přívrženců dogmatického integrálního katolicismu, která je provázána i s celosvětovými strukturami této varianty náboženského extremismu). Rozostřená hranice je mezi částí českých neofašistů,⁴ kteří navazují na tradice druhé republiky a prvotní fázi protektorátu Čechy a Morava (z let 1939–1940), a částí neonacistického spektra, jež více respektuje české autonomistické tradice ve vztahu k Německu (koncepte Jana Rysa-Rozsévace apod.).

Část neonacistů v ČR, kteří uvažují v určitých historických a strategických dimenzích, navazuje na silně loajální proněmeckou linii historické kolaborace a hodlá budovat českou státnost v intencích Německé říše. Je ochotna i k odstoupení Sudet, či alespoň k odškodnění odsunutých sudetských Němců. Někteří neonacisté z českého prostoru dokonce odkazují jako k dominantnímu zdroji tradic k sudetoněmeckému nacistickému hnutí (zvláště ti, kteří mají nějaké německé předky). Jiná část neonacistů však chápe Čechy (případně Moravany a Slezany) jako rovnoprávný státotvorný evropský národ s ostatními árijskými národy a opouští některá historická dogmata (o germánské nadřazenosti) ve prospěch moderních forem spolupráce (Mareš 2005: 147). Jak uvádí Jan Rataj: „*Vnímá se jako součást národně socialistického internacionálního hnutí bílých árijců proti globální americko-izraelské, židovské okupační vládě a barevným plemenům*“ (2006: 179).

Je ovšem třeba zdůraznit, že hlubší ideové přesvědčení mají pouze někteří neonacisté, zpravidla přináležející k elitě scény. Jedná se (velmi hrubým odhadem) přibližně o desetinu z jejich celkového počtu. Zbytek osob hlásících se k neonacismu pouze přebírá symbolickou image a základní rasistickou frazeologii nacistických a neonacistických vzorů a doplňuje ji vlastními osobními prožitky a názory, takže jejich přesvědčení netvoří konzistentní ideologický prvek.

S ohledem na výše zmíněné skutečnosti je možné soudobý neonacismus v ČR rozdělit na:

- 1) tradicionalistický neonacismus, který se výrazně blíží idejím historického nacismu;
- 2) moderní „white power“ neonacismus, který pracuje s panárijskými koncepty rovnoprávných národů v rámci „bílé civilizace“;
- 3) „primitivní“ neonacismus, vyznačující se přebíráním nacistické symboliky a vulgárního rasismu bez hlubšího ideového odůvodnění.

IDEOVÁ VÝCHODISKA JAKO ZÁKLAD PRO SPOLUPRÁCI

V současnosti lze ve světovém neonacistickém spektru rozlišit několik forem ultrapravicové spolupráce, přičemž konkrétní organizační forma je většinou podmíněna i určitým strategickým záměrem, který má být ultrapravicovou spoluprací dosažen. V zásadě lze při rozdělení neonacistických transnacionálních strategií vyjít z toho, jakým způsobem hodlají dosáhnout svého cíle a jak silnou roli v těchto plánech hraje přeshraniční spolupráce. V realitě je samozřejmě nutné zohlednit, nakolik intenzivní a konzistentní je skutečné využití transnacionální dimenze. Rozdělení strategií a konceptů je často založeno na analýze zvnějšku, ve skutečné neonacistické scéně najdeme mnohdy různá propojení jednotlivých strategií.

Neonacisté podle řady svých strategických materiálů usilují o násilnou revoluci (Westmar 1992: 3), nicméně jejich složky, které otevřeně vystupují na veřejnosti, se k tomuto

cíli kvůli hrozící perzekuci pochopitelně většinou přímo nehlásí. Slovo „revoluce“ však používají, protože mu může být dodáván různý význam. Lze jej dát do souvislosti i s jejich antikapitalistickými a antiglobalistickými, resp. antikosmopolitními přístupy (Grumke 2009: 10). Ve veřejné diskusi hlásají především etnocentrické či etnopluralitní koncepce sociálního uspořádání a podporují historický revizionismus s cílem dlouhodobě vylepšit image historického nacismu. Neonacisté se v současnosti zpravidla stavějí do pozice bojovníků za svobodu slova, resp. projevu, přičemž jejich cílem je zajistit volný prostor pro propagandu (Mareš 2009b: 63–64).

Uvedené „legálně akceptovatelné“ cíle jsou zpravidla ve více či méně recentní formě hlášány stranickopolitickou reprezentací neonacistického hnutí, která je však ve většině zemí slabá (včetně ČR). I když jsou tyto subjekty registrovány dle práva jako politické strany, ze sociologického hlediska jde spíše o uzavřené dogmatické organizace na bázi základního hnutí než o stranickopolitické formace. Důsledkem je malá členská základna i slabá volební podpora (Mareš 2009b: 65).

Marginální pozice na domácím poli však může být pro neonacistické politické strany a veřejně působící nestranické organizace jedním z důvodů, proč neonacisté přesouvají své působení na transnacionální úroveň. Společné aktivity neonacistů z různých národů přispívají k vnímání tohoto hnutí jako početného a schopného součinnosti na mezinárodní úrovni. Rovněž se posiluje jejich sebevědomí a vnímání společné identity. Z historie je největší pozornost věnována revizionismu, zvláště revizionismu holocaustu (existuje řada mezinárodních setkání a mezinárodních akcí podpory vztahující se k revizionistům)⁵ (Wetzel 1996: 165).

Jako cílová státoprávní vize soudobého boje je v Evropě často hlášána „Evropa národů“, což odpovídá i nacionalistickým koncepcím. Proto se např. formace neofašistické, nacionalistické i neonacistické provenience mohly alespoň dočasně sejít na platformě Evropského národního frontu (ENF), který se však rozpadl kvůli polsko-německé rivalitě (Fiala – Mareš – Sokol 2007: 179). Dlouhodobě fungující organizace seskupující politické strany a další sdružení tak nevznikla ani v první dekádě nového tisíciletí. „Evropa národů“ odkazuje k čistě evropským (bílým) národům a je reakcí na přítomnost imigrantů z mimoevropských zemí, jejich kultura a náboženství se liší od evropských kořenů, a jde tudíž o neslučitelné prvky. Novodobý rasismus části neonacistického hnutí se „vymanil“ z mantinelů biologického rasismu o nadřazenosti a podřazenosti ras, jak tomu bylo ve 30. a 40. letech 20. století. Tato logika (alespoň v rétorice) byla opuštěna a zdůrazňuje se *neslučitelnost* kultur a náboženských zvyklostí.

Dogmatický neonacistický proud prosazuje budování Evropy na základě idejí Velkoněmecké říše a s nimi spjatých satelitů, přičemž inspiraci nachází především v období druhé světové války. Z hlediska neonacistů ze slovanských národů je podstatné především její závěrečné období, kdy ze strany Německa byla různým kolaborantským uskupením (která většinou disponovala i vlastními vojenskými či polovojenskými jednotkami) slíbena specifická forma státnosti v rámci Nového evropského řádu. Územní zájmy a nároky neonacistů z různých národů (vycházející z tradičního nacionalismu) se však často překrývají, tento problém ale není v současnosti zásadněji řešen (Mareš 2009a: 101–102).

Propagovaný důraz je kladen na společnou identitu soudobých neonacistických hnutí jako avantgardy nového směru a na společné soužití národněsocialistických režimů poté, co se neonacisté chopí moci. Ekonomické otázky přechodu k novému uspořádání a mezinárodní ekonomická spolupráce po odstranění stávající EU a systému MMF/SB, které jsou neonacisty zpravidla kritizovány jako nástroj sionismu, nejsou podle dostupných zdrojů řešeny.

Ve skrytě působící neonacistické scéně jsou sice poměrně často, zato však poměrně vágně hlášány koncepce přechodu k novému uspořádání prostřednictvím války. Ta je někdy označována jako občanská válka, někdy jako rasová válka (případně podle amerického vzoru jako „Svatá rasová válka“ – Race Holy War – Rahowa). Ještě na počátku 90. let

některé strategické materiály, konkrétně *Bewegung in Waffen*, požadovaly stupňování guerillové války proti systému podle tradičních modelů ozbrojeného boje systémové opozice proti politickému režimu, který předpokládal postupné stupňování intenzity násilí v rámci národního státu, případně německého jazykového prostoru (Westmar 1992: 5). V současnosti je využíváno spíše těch koncepcí, které pracují s vizí širší rasové války (v evropském či globálním měřítku), během níž neonacisté budou aktivně vystupovat a podchyťtí bělošské masy, které je po vítězství budou podporovat a umožní nastolení stabilních a rasově čistých nacionálněsocialistických režimů (Macdonald 2008).

Zhruba v posledním desetiletí nachází mezi neonacisty stále silnější odezvu i myšlenka společného evropského odporu, a to zpravidla ve vazbě na koncept svobodného nacionalismu a odporu bez vůdce (*leaderless resistance*). Svobodný nacionalismus⁶ umožňuje různé výklady a pojetí: od intelektuálního působení proti současným režimům až po různé formy ozbrojeného boje. Buňky svobodného odporu nesou různé názvy v různých zemích (např. Národní odpor v ČR či v Rusku, Anglický národní odpor apod.), regionech či lokalitách (zde jsou k názvům regionů a měst doplňovány názvy jako Svobodný odpor, Národní odpor, Svobodná mládež, Svobodné síly, Akční kancelář apod.). Dosaďadní přeshraniční činnost těchto struktur však nepřevyšuje dřívější aktivity neonacistického spektra, snad s dílčí výjimkou vyšší vzájemné podpory zahraničních vězňených aktivistů.

Z hlediska soudobých teoretických modelů trasnacionálního aktivismu je při charakteristice neonacismu možné vyjít z konceptu transnacionálních nátlakových sítí. Kritéria prosazování univerzalisticky chápaných principů a vazba na mezinárodní normy a instituce (Císař, Fiala 2004: 16) je však třeba u neonacismu chápat ve velmi modifikované podobě než např. u ženského nebo environmentálního hnutí. Zájmy jsou prosazovány pouze pro specifickou skupinu (zpravidla bílou rasu, árijské národy apod.) a neexistuje přímá vazba na soudobé mezinárodní organizace a normy, naopak vůči stávajícímu lidskoprávnímu univerzalizmu a aktivitě nejvýznamnějších mezinárodních organizací existuje ze strany neonacistů silný odpor. Tyto aspekty však vedle dalších programových a ideologických prvků představují i jistý tmel mezinárodní neonacistické spolupráce.

Neonacisté z ČR se od počátku 90. let snaží intenzivně zapojit do transnacionální spolupráce. Jejich sebepojetí často odpovídalo a odpovídá „evropskému“ či „panárijskému“ étosu a je takto deklarováno v jejich materiálech. Nicméně něco jako obecně uznávaná „Koncepce zahraniční politiky českého neonacismu“ neexistuje, ba dokonce strategický rozměr přeshraniční spolupráce a jeho taktické či operativní rozpracování je v české neonacistické scéně rozvinuto poměrně málo (což ovšem v českém kontextu není výjimečné). Teprve v poslední době se začínají jasněji profilovat alespoň některé cíle hnutí v této oblasti.

Společnou evropskou identitu hlásali již skinheads na počátku 90. let, a to v písniích jako *Euroskinheads* či *Bílej jezdec* např. i kališnická skupina Orlik (které se odmítavě vymezovala vůči nacismu) (Mareš 2003: 412). I nově vznikající neonacistické hudební skupiny, které dodávaly vznikající scéně hlavní ideologickou výbavu, se hlásily k nevyprofilovanému rasistickému evropskému patriotismu, zjevně inspirovanému ze zahraničí. Např. skupina Diktátor v písni *United Europe* mj. zpívala:

„Ať v uších zní náš společný hlas:
Evropa není křižovatkou ras,
Turci a Asijci už si moc zvykaj,
i vaše dcery už v podchodech svlíkaj,
udejme konečně směr našich bot,
v spojený Evropě je skinheadů dost.
United Europe Oi! Oi!

Spojená síla všech holejch hlav,
až bude jednotná, semkne se v dav,
spojí nás jedině krev a čest,
udeří jedině tato bílá pěst.
A splní se touha každého skina,
nastane barbarů genocida!“

(Diktátor 1995: 7)

Tento poměrně primitivní text předznamenává to, co je pro neonacistické hnutí typické i v pozdější době, byť byly či jsou jeho ideje vyjadřovány v sofistikovanější formě. Velká část idejí je inspirována ze zahraničí (pobočky českých neonacistických organizací z 90. let přebíraly i celé programy vypracované v cizině) (Mareš 2003: 473, 485). Z české strany je koncepčně uznána společná identita, ať již na subkulturní bázi (jak již bylo uvedeno, skinheadská image byla postupně elitou hnutí opuštěna), nebo na bázi společných koncepcí a organizačních forem (např. Národní odpor/Svobodný odpor). Evropanství se projevuje i v heslech jako „Evropo, probuď se“ (modifikované nacistické heslo z 20. a 30. let Německo, probuď se – Deutschland Erwache) či Evropský odpor (Národní odpor 2009a).

Za vymezení společného cíle je možné chápat „vyčištění“ Evropy a árijského prostoru od „podřadných ras a národů“, případně od stoupenců netradičních náboženství (islámu, nových sekt a kultů apod.). Na takovém prostoru budou nastoleny nacionálně-socialistické režimy, i když je často nejasné, jaké státní hranice a jaké státní celky budou v novém uspořádání existovat. Mnozí neonacisté totiž do svých koncepcí zahrnují i irendentistické či imperialistické cíle vázané na tradiční nacionalismus jejich národů. Čeští neonacisté (resp. alespoň část z nich) jsou v tomto směru určitou výjimkou, protože ostatním neonacistům (konkrétně německým) hodlají v jejich územních a státoprávních požadavcích spíše vyhovět a zřít se stávajícího stavu české státnosti (který je dle nich důsledkem propojení předchozích českých elit s židovstvím a bolševismem). Část českých neonacistů, např. autoři tiskoviny *Der Vormarsch*, pracuje s konceptem árijských národů jako jednoho „árijského lidu“ (což zřejmě implikuje i jeden státní celek), přičemž nacionální socialismus představuje „*syntézu veškerého poznání, které učinila árijská civilizace, kulturu, morálku a etiku, jež po dlouhodobých etapách vývoje etablovala*“ (*Der Vormarsch* 2002: 2).

Příkladem vstřícného konceptu českých neonacistů vůči zahraničí je především „Základní úmluva mezi českými a německými kamarády“ (německý název je poněkud odlišný, protože používá pojem „česko/moravskými“ – doslova zní *Grundlegende Vereinbarung zwischen böhmisch-mährischen (tschechischen) und deutschen Kameradengruppen*). Byla přijata na začátku dubna 2009 na setkání zástupců českého Národního odporu se zástupci německého a rakouského Národního odporu (*Nationaler Widerstand*). V rámci úmluvy obě strany odmítly Benešovy dekrety, vyjádřily se pro obnovení práv Němců žijících v Sudetech a přihlásily se k myšlence „Evropy národů“, postavené na tradici Německé říše jako „*jádra a opory*“ Evropy (Národní odpor 2009b).

Prostředkem k dosažení tohoto stavu je zpravidla válka, která je podle zahraničních vzorů nazývána i českými neonacisty jako Svatá rasová válka či anglickou zkratkou *Rahowa*, případně i běžnými pojmy jako rasová válka či občanská válka, nebo se hovoří o nacionálně-socialistické revoluci (*Der Vormarsch* 2002: 1). V českých koncepcích této války hraje kromě antisemitských a protipřístěhovaleckých prvků značnou roli i boj proti Romům. Průběh války i její strategie jsou však nevyjasněné a podle poznatků autorů je nelze najít v komplexním dokumentu.

Jak vyplývá z rozhovoru poskytnutého neonacistickým aktivistou pro diplomovou práci Adély Kupcové o procesu politické socializace pravicového extremisty a radikála, počítá se s vznikem krizové situace a rasových nepokojů, které budou vyřešeny aktivitou neonacistických válečníků. Rasová válka je chápána jako celosvětová, přičemž je mj. oceňo-

váno, že sníží počet světové populace (Kupcová 2009: 124). K přípravě na vznik revoluční situace je neonacistické hnutí udržováno v každodenním chodu, přičemž důležitou roli hraje i transnacionální spolupráce.

Lze tedy říci, že ideologie českého neonacismu se uzpůsobuje vazbám do zahraničí a řada elementů je z důvodu případné snadnější a vřelejší spolupráce odstraněna. Došlo k zavržení antigermánského českého šovinismu a přizpůsobení se panáriským hodnotám. Strategické koncepty scény jsou inspirovány z ciziny a vypracovány s pomocí zahraničních aktivistů. V tomto ohledu je patrný vliv a inspirace především německou neonacistickou scénou. Zvláště to platí pro koncept a organizaci Národního/Svobodného odporu a Autonomních nacionalistů. Převzetí těchto koncepcí se projevilo již na úrovni image, kdy došlo k přechodu od skinheadství k modernějším formám vzezření – black block stylu či outlooku svobodných nacionalistů v módních značkách určených pro NS scénu. NS scéna se otevřela vlivům z jiných současných moderních stylů oblíbených mezi mládeží (viz vznik NS hip hopu, street artu a NS graffiti). Změnila se rovněž strategie „boje“. Převzaty byly hlavní prvky jako vytváření neformálních a nehierarchizovaných buněk, militantní forma boje, tzn. sklon k násilí vůči policii a politickým odpůrcům (Vejvodo- vá 2008).

Na otázku, zda české neonacistické hnutí přináší na evropskou scénu nějaké ideové a strategické vstupy, lze odpovědět, že jeho podíl je spíše marginální. České delegace vystupují na různých neonacistických demonstracích, nicméně myšlenky, které prezentují, zatím nevybočují z řady obdobných zahraničních projevů. Česká scéna dosud nedala světové scéně výraznější ideový či strategický impuls, s určitou výjimkou násilných protiromských nepokojů v Litvínově-Janově v roce 2008. Ty byly příznivě kvitovány neonacisty v Německu (několik aktivistů ze SRN se jich i aktivně zúčastnilo) a v dalších zemích. Představovaly rovněž inspirační zdroj pro slovenskou NS scénu. Tamní Autonomní nacionalisté se zřejmě nechali inspirovat i ústeckým příkladem a v Nových Zámkách uspořádali dne 10. října 2009 pochod za oběti tamního bombardování z roku 1944 (ZH 2009).

VAZBY MEZI ORGANIZACEMI

Transnacionální neonacistická spolupráce ve světě má za sebou dlouhý vývoj, ale poměrně slabé výsledky. Nepodařilo se vytvořit stabilně fungující orgány a míra kontaktů je často závislá spíše na zájmu a aktivitě konkrétních jednotlivců než na dlouhodobém naplňování jasné strategie. Na druhou stranu je v neonacistické scéně patrná poměrně silná míra propagandistického zdůrazňování nutnosti „celoárijského boje“, boje „za Evropu“ apod. a množství transnacionálních interakcí (byť nepravidelných) není rozhodně zanedbatelné (Wetzel 1996: 169–175).

Nejvýrazněji se vytvořily sítě v mezinárodním prostoru na bázi neonacistické větve skinheadské subkultury a mimořádně důležitou roli při jejich vzniku sehrála hudba bílé síly (White Power Music). Mluvíme zde především o organizacích Hammerskins Nations a Blood & Honour, přičemž jako „bojové křídlo“ druhé jmenované organizace se začal profilovat od poloviny 90. let Combat 18 (někdy však působící samostatně) (Lowless 2002: 235–237). Hammerskins Nations ztratili od konce 90. let na významu. Koncem první dekády již bylo oslabeno i stále dominantní postavení Blood & Honour, a to ve prospěch nových organizačních forem a sítí (svobodného/národního odporu, autonomních nacionalistů apod.).

Tyto etablované organizace jako Hammerskins Nations nebo Blood & Honour pronikly i do prostoru střední a východní Evropy (včetně ČR), kde byly zakládány národní pobočky. Jejich vznik umožnila expanze skinheadské rasistické⁷ subkultury v první polovině 90. let, v rámci níž neonacistická větve začala od poloviny 90. let dominovat. Neonacističtí skinheads se dostali do intenzivního styku se subkulturními partnery z okolních zemí. Vzájemné styky se uskutečňovaly především v hudební sféře, konkrétně účastí na koncertech a návštěvami hudebních skupin (Mareš 2003: 416).

Především tedy v souvislosti s hudebním byznysem a s obchodem s neonacistickými doplňky a tiskovinami vznikaly v ČR i pobočky transnacionálních neonacistických sítí. V roce 1993 započali činnost Bohemia Hammerskins (BHS), které postupně na scéně nahradila nová organizace Blood and Honour Division Bohemia (BHDB). Ta vznikla v roce 1995 a mj. na sebe upozornila v roce 1996 uspořádáním koncertu v Kozolupech, kterého se zúčastnilo téměř 1000 lidí z ČR, Slovenska, Německa, Rakouska a Polska (Mareš 2003: 451). Z pražské Blood and Honour se koncem 90. let vydělil Národní odpor (NO), který v krátké době získal na scéně dominantní postavení.

Jádro soudobé neonacistické elity tvoří lidé, kteří se politicky socializovali od poloviny 90. let především v rámci převážně rasistické skinheadské subkultury, včetně organizací působících na její bázi (BHS, BHDB). Tito lidé sledovali dění na evropské neonacistické scéně, dokázali zareagovat na nástup nových koncepcí jako svobodný a autonomní nacionalismus a leaderless resistance a aplikovali je v českém prostředí. NO, který vznikl na konci 90. let a i v současnosti zůstává jednou z nejvýznamnějších neonacistických organizací v jinak heterogenním spektru a v jehož rámci se odehrály podstatné transnacionální kontakty, představuje jeden z prvních pokusů o uvedení nových koncepcí v život (především svobodný odpor a leaderless resistance). V současné době používá i název Svobodný odpor (SO) a v některých případech i Svobodná mládež (SM), nicméně pod jménem Svobodná mládež vystupuje od přelomu let 2009/2010 i zřejmě samostatná organizace pouze volně začleněná do struktur svobodného nacionalismu a bez dogmatického ideového zázemí (Svobodná mládež 2010). Další výraznou strukturou představují Autonomní nacionalisté (AN), kteří navazují na koncept autonomního nacionalismu, vyzkoušeného německou neonacistickou scénou. Z AN se v roce 2010 odštěpili Národní aktivisté (ti více zdůrazňují české národovecké tradice) (Národní aktivisté 2010). Všechna uvedená pojmenování kopírují německé vzory, označení Svobodná mládež má zřejmě kořeny u rakouských neonacistů. Nejde o pobočky zahraničních organizací nebo hnutí, nicméně užíváním těchto názvů dává česká neonacistická scéna najevo, že se chápe jako součást panevropského či celosvětového neonacistického hnutí.

Vedle celostátních propojených struktur existují i volné buňky lokálních aktivistů, zpravidla pod názvem Nacionalisté či Národní socialisté doplněným o název města či regionu, což opět kopíruje způsob pojmenování jednotlivých buněk v německém prostředí, případně pod specifickými názvy (např. Brūx Radical Boys na Mostecku, White Rebels Klan na Hodonínsku apod.).

Na neonacistické scéně existuje i několik osob zaměřených na odbornou osvětu (především historicko-revizionistickou) a na kvazivědecké bádání. Tito neonacisté někdy jednájí individuálně nebo se scházejí v rámci neformálních struktur (různých stolních společností) a někdy působí v rámci formalizovaných uskupení (dříve např. Národně socialistické vzdělávací centrum – NSEC – nebo Národně vzdělávací institut – NVI) nebo periodik. Jsou přitom provázáni i se zahraniční revizionistickou i celkovou neonacistickou scénou (např. NSEC působí jako česká sekce NSDAP/AO)⁸ (Mareš 2003: 502).

Významná část neonacistických propagačních aktivit se odehrává na internetu, kde neonacisté vytvářejí vlastní komunity a spolky. Internet obecně v rámci vývoje neonacistické scény představuje vysoce urychlující prostředek komunikace a umožnil vytvořit celosvětovou síť kontaktů. Hlavní aktivity probíhají především na chatech (obecných i specializovaných), na internetových sociálních sítích (zvláště na Facebooku) a v blogsféře (zvláště na *wordpress.com*). Určitou formou spolupráce je i umísťování odkazů a bannerů na jednotlivé webové stránky, což umožňuje větší provázanost. Kromě prostoru pro komunikaci je internet využíván i k projektům typu Metapedia, což je alternativní encyklopedie pravicových extremistů po vzoru Wikipedie. Metapedia, jako původně švédský projekt, má v současnosti nespočet národních mutací včetně české. Stejně tak je tomu s mezinárodním projektem Redwatch, jehož cílem je shromáždit všechny dostupné infor-

mace o politických nepřátelích, což má usnadnit vedení boje proti nim. Po jistou dobu byla na internetu přístupná i česká verze Redwatch (Vejvodová 2008).

Pokud jde o strategickou úroveň spolupráce, prokázal vznik poboček BHS a BHDB a později i vznik Národního odporu v ČR za úzké součinnosti německých neonacistů, že je možné „exportovat“ západní strategické koncepty do středovýchodní Evropy včetně slovanských zemí. Soudobé struktury svobodného odporu v ČR jsou již spolutvůrcem dalšího vývoje tohoto konceptu, ačkoli primární roli mají němečtí ideologové a stratégové. Český NO je adorován i v písni ruské skupiny Kolovrat Čeští rytíři (Kolovrat 2008) a možná ovlivnil i vznik tamního Národního odporu.

Dění na neonacistické scéně v ČR totiž současně slouží i jako inspirace pro neonacisty v některých dalších zemích, především na Slovensku. Vznik Národního odporu v ČR byl o několik let později (zřejmě v roce 2006/2007) následován vznikem Národního odporu na Slovensku (Kupka, Laryš, Smolík 2009: 60). Obdobný proces se odehrál i s Autonomními nacionalisty. České a slovenské zkušenosti zajímaly i nově vzniklé polské autonomní nacionalisty, seskupené kolem webové stránky *autonom.pl* a zinu *Aktiwista* (Aktiwista 2009: 45–52).

České hudební skupiny white power jsou od poloviny 90. let tradiční a etablovanou součástí neonacistické hudební scény (např. Nomisterion, Conflict 88, Devils Guard, Silesian Divison, Ecce Mors a další), nicméně žádná z nich není pojímána jako světová „top-star“, a to ani v žádné specifické subkultuře (jako např. polský Graveland v NS Black Metal).

KONKRÉTNÍ AKTIVITY V RÁMCI TRANSNACIONÁLNÍCH VAZEB

Jak již bylo dříve uvedeno, koncepce současného neonacismu hlásá vítězství bílé rasy v budoucí rasové válce a přechod k novému uspořádání na základě rasově čistých nacionálněsocialistických režimů. Tyto vize budoucnosti však nejsou v dohledné době realizovatelné a neonacistické spektrum se snaží spíše pragmaticky využívat výhod mezinárodní spolupráce, jako je posílení účasti na demonstracích či zvýšení zisků z koncertů díky zahraničním účastníkům, případně zlepšení intelektuální výbavy hnutí formou ideových a strategických konferencí.

V současnosti je základním nástrojem k nastartování přeshraniční spolupráce internet, kde lze prostřednictvím různých diskusních fór a sociálních sítí kontaktovat stejně smýšlející lidi v zahraničí. V této rovině se spolupráce rovněž projevuje i vzájemným umístěním odkazů a bannerů na internetové stránky. Americká či ruská neonacistická scéna zprostředkovává umístění webových stránek evropských neonacistů (včetně českých) na servery v USA a v Rusku (z důvodu jiné právní úpravy).

Další formou spolupráce jsou vzájemné návštěvy, které mohou mít pouze obecné cíle utužení přátelství či výměny názorů na aktuální politické dění, ale mohou souviset i s plánováním konkrétních akcí či dlouhodobější spolupráce. To platí zvláště pro kontakty vůdčích osob hnutí. V tomto smyslu je od roku 2007 charakteristická např. série návštěv aktivistů Národního odporu v Sasku (Národní odpor 2007) u zdejších svobodných nacionalistů, kteří zde spolupracují s NPD, zastoupenou v zemském sněmu. Výsledkem bylo navázání stabilní spolupráce, která se promítla i do zahraničních kontaktů Dělnické strany poté, co v ní lidé ze struktur NO získali významné pozice (Nejvyšší správní soud 2010: 14–17).

Významnou platformou spolupráce jsou demonstrace, zvláště je-li umožněno vystoupení zahraničních řečníků. Na demonstracích se prokazuje společná síla evropské scény. Vzájemné návštěvy jsou typické pro českou a německou scénu zvláště od prvomájové demonstrace Národního odporu v Praze v roce 1999. Významnou roli má v posledních letech účast českých neonacistů na každoročním vzpomínkovém pochodu v Drážďanech. Němečtí a rakouští neonacisté vystoupili na velkých akcích v ČR, například na demonstraci Dělnické strany a Svobodné mládeže v Brně 1. května 2009 (Nejvyšší správní soud

2010: 16). V roce 2008 vystoupil na Festivalu národů v Durynsku předseda DS Tomáš Vandas (Nejvyšší správní soud 2010: 15), přestože ještě v roce 2004 hovořil na akci, kterou spoluorganizoval Klub českého pohraničí v Chebu, byla zaměřena proti sudetoněmeckým požadavkům a zúčastnili se jí zástupci německé antifašistické krajní levice (Šípek 2004: 2).

Důležitou roli pro neonacistickou scénu mají stále i koncerty, které jsou někdy spojeny s demonstracemi a politickými proslovy (např. Saský den či již zmíněný Festival národů). Čeští neonacisté navštěvují velké koncerty v zahraničí, např. Veneto Summer Fest v Itálii. České hudební skupiny vystupují na akcích v zahraničí a naopak zahraniční white power music skupiny hrají v ČR.

Další formy spolupráce spočívají ve zvaní významných přednášejících na osvětové přednášky, což ale v ČR není doposud příliš častý jev. V roce 2009 byla plánována přednáška amerického neonacisty Davida Dukea v ČR, avšak před jejím uskutečněním byl Duke z ČR vypovězen (MV ČR 2010: 11). Pokud je známo, žádný český řečník na takovou akci do ciziny zatím pozván nebyl ani se nezúčastnil velkých revizionistických konferencí.

Transnacionální spolupráce nabývá i formy finanční podpory, ať již na obecnou činnost, či na konkrétní aktivitu. V tomto směru jsou důležité příspěvky na stíhané a vězněné aktivity. Společně mohou být realizovány i sportovní aktivity a aktivity v oblasti teroristického či paramilitárního výcviku. V dubnu 2010 týdeník *Reflex* informoval o výcviku českých neonacistů u neonacistického Slovanského svazu v Rusku (Doležal 2010: 16), tyto informace však doposud nebyly potvrzeny z více zdrojů.

Pokud jde o četnost jednotlivých forem spolupráce a geografického zaměření vazeb, jsou v následujících tabulkách zachyceny události v zahraničních vazbách nejdůležitějších českých neonacistických organizací: Autonomních nacionalistů, Dělnické strany a Národního odporu. Analyzovány byly události od počátku jejich vzniku do dubna 2010 tak, jak byly zachyceny na jejich veřejně přístupných internetových stránkách (Autonomní nacionalisté 2010; Dělnická strana 2010; Národní odpor 2010). Jedná se tedy o aktivity, které tyto organizace využily v rámci své internetové propagandy. Přestože v tabulkách nejsou zahrnuty některé utajované akce (např. paramilitární cvičení), přehled je relativně reprezentativní. Reálně totiž veřejně některým prezentovaným akcím předchází e-mailová (či jiná elektronická) komunikace a případně kontaktní návštěvy předních aktivistů, nicméně výsledek spolupráce je již zpravidla veřejně prezentován (mj. proto, že posiluje propagandistickou pozici neonacistů na domácím poli). Určité zkreslení však vzniká, protože o výpravách s důležitými strategickými cíli do některých oblastí nebo o méně významných akcích domácí internetové neonacistické stránky neinformovaly.⁹

Přeshraniční aktivity Autonomních nacionalistů

Typ aktivity	Počet aktivit směřujících vně ČR / počet zahraničních návštěv v ČR podle jednotlivých zemí				
	Polsko	Německo	Slovensko	Maďarsko	Ostatní
Demonstrace, protestní akce	1 / 0	4 / 3	1 / 3	1 / 1	0 / 2 (RUS, RAK)
Koncerty	0 / 0	1 / 1	0 / 1	1 / 0	0 / 0
Ostatní	1 / 0	0 / 0	3 / 0	0 / 0	0 / 1 (USA)

Zdroj: Autoři na základě údajů Autonomních nacionalistů (2010): *Nacionaliste.com*. Oficiální webové stránky Autonomních nacionalistů, 10. 10. 2010, <<http://nacionaliste.com>>.

Přeshraniční aktivity Dělnické strany

Typ aktivity	Počet aktivit směřujících vně ČR / počet zahraničních návštěv v ČR podle jednotlivých zemí			
	Německo	Slovensko	Maďarsko	Ostatní
Demonstrace, protestní akce	2 / 3	4 / 7	0 / 1	0 / 1 (RAK)
Koncerty	1 / 2	0 / 2	0 / 0	0 / 0
Ostatní	5 / 1	4 / 2	1 / 0	2 (FR) / 1 (USA)

Zdroj: Autoři na základě údajů Dělnické strany (2010): *Aktuálně*. Internetový server Dělnické strany, 10. 10. 2010, <<http://www.delnicka-strana.cz/index.php>>.

Přeshraniční aktivity Národního odporu

Typ aktivity	Počet aktivit směřujících vně ČR / počet zahraničních návštěv v ČR podle jednotlivých zemí				
	Německo	Slovensko	Maďarsko	Itálie	Ostatní
Demonstrace, protestní akce	15 / 5	12 / 14	3 / 0	0 / 0	5 (RUS, USA, UKR, SWE, SRB) / 3 (RAK)
Koncerty	4 / 0	0 / 0	0 / 0	3 / 0	0 / 0
Ostatní	5 / 4	1 / 0	1 / 0	0 / 0	2 (RAK) / 1 (USA)

Zdroj: Autoři na základě údajů Národního odporu (2010): *ODPOR.ORG*. Oficiální webové stránky Národního odporu, 10. 10. 2010, <<http://www.odpor.org>>.

Celkové počty přeshraničních aktivit českého neonacismu podle typu aktivity a země

Typ aktivity	Počet aktivit směřujících vně ČR / počet zahraničních návštěv v ČR podle jednotlivých zemí						
	Polsko	Němec- ko	Sloven- sko	Maďar- sko	Itálie	Rakous- ko	Ostatní
Demonstrace, protestní akce	1 / 0	21 / 11	17 / 24	4 / 2	0 / 0	0 / 5	5 (RUS, USA, SWE, UKR, SRB) / 1 (RUS)
Koncerty	0 / 0	6 / 3	0 / 3	1 / 0	0 / 3	0 / 0	0 / 0
Ostatní	1 / 0	10 / 5	8 / 2	2 / 0	0 / 0	2 / 0	2 (FR) / 3 (USA)

Zdroj: Autoři na základě údajů: Autonomní nacionalisté (2010): *Nacionaliste.com*. Oficiální webové stránky Autonomních nacionalistů, 10. 10. 2010, <<http://nacionaliste.com>>; Dělnická strana (2010): *Aktuálně*. Internetový server Dělnické strany, <<http://www.delnicka-strana.cz/index.php>>; Národní odpor (2010): *ODPOR.ORG*. Oficiální webové stránky Národního odporu, 10. 10. 2010, <<http://www.odpor.org>>.

Jak vyplývá z předchozích tabulek, hrají v transnacionálních aktivitách českého neonacismu hlavní roli kontakty do Německa a na Slovensko, přičemž převažují společné demonstrace a protesty (koncerty jsou nejdůležitějším cílem v Itálii). Geograficky dominuje jednoznačně středoevropský prostor.

Čeští neonacisté řadu svých akcí uzpůsobují tomu, aby mohly být atraktivní pro zahraniční soukmenovce. V 90. letech byly koncerty white power music pořádány často blízko německých hranic, aby byly snáze dostupné pro neonacisty ze SRN (Mareš 2003: 484). Motivem byl často i vyšší finanční zisk. V současnosti je snaha pořádat demonstrace, které zapadnou do celkové revizionistické strategie neonacismu, která je ražena především v SRN.

Příkladem je akce k uctění památky obětí spojeneckého bombardování 18. dubna 2009 v Ústí nad Labem. Na tuto akci přijelo asi padesát německých neonacistů. Cílem českých organizátorů je zřejmě učinit ze setkání každoroční akci obdobnou masovému drážďanskému pochodu (Brož 2009: 63). V roce 2010 však bylo její konání zmařeno iniciativou V Ústí nácky nechceme ve spolupráci s dalšími vládními či nevládními subjekty (Brož 2010). Na rozdíl od maďarských neonacistů v Budapešti nemohou čeští neonacisté uskutečnit žádnou akci vázanou na tradice společného boje z období druhé světové války, a proto se zaměřují alespoň na uctění památky padlých německých vojáků na českém území. Platí to zvláště pro vzpomínkové pochody v Jihlavě v letech 2008 a 2009, vázané na zdejší vojenský hřbitov s německými padlými z roku 1945 (Nejvyšší správní soud 2010: 16–17).

Stejně tak zdejší neonacisté podporují stíhané a vězněné neonacistické aktivisty v zahraničí (např. 28. října 2005 uskutečnil Národní odpor demonstraci na podporu stíhaného revizionisty Ernsta Zündela před velvyslanectvím SRN v Praze) a snaží se šířit informace o represí vůči neonacistické scéně v ČR s cílem vyvolat mezinárodní solidaritu.

Zatímco vliv zahraničních neonacistů a kontaktů s nimi na české neonacistické hnutí je zcela zásadní, v opačném směru je vliv českého neonacismu na mezinárodní scénu omezený, ne však zcela marginální. V 90. letech byla Česká republika vítaným cílem návštěvníků neonacistických hudebních produkcí ze zahraničí, protože zde existovala omezená trestní represe vůči projevům neonacismu ve srovnání s některými západoevropskými zeměmi, především Německem. Situace se však od přelomu tisíciletí zásadně změnila, ba naopak je nyní v ČR tvrdší než v Německu i dalších zemích.

Např. první Česko-německý den přátelství, který za účasti neonacistů z oboru zemí uspořádal počátkem července 2010 nově ustavený Německo-český kruh přátel (inspirovaný dříve vzniklým Německo-maďarským kruhem přátel) a na němž mj. vystoupily neonacistické hudební skupiny z ČR i SRN, se uskutečnil v Bavorsku v obcích Degendorf a Buchhofen. Bezpečnostní složky akci pouze monitorovaly (MP 2010).

Čeští stíhaní a věznění neonacisté byli již od 90. let sporadicky podporováni z ciziny neonacistickými sítěmi na pomoc P.O.W. (*Prisoner of War*). Významná vlna solidarity v Rusku, Polsku, Maďarsku, Polsku, Švédsku, Slovensku i dalších zemích formou vyvěšování transparentů, vylepování a rozdávání letáků (Göteborgs fria nationalister 2010), a dokonce i vydání společného CD českých a ruských hudebních skupin (Kolovrat, October 15, Impérium a Attack) se zdvihla v letech 2009/2010 po realizaci několika policejních akcí proti české neonacistické scéně (Nacionalnoje soprotivlenije 2010). Na druhou stranu však například podpora ruského Národního odporu Dělnické straně při procesu o jejím zákazu posloužila vládním zástupcům u soudu jako argument, že je DS vázána na neonacistické spektrum (Kozelka 2010).

Bezpečnostní složky v ČR několikrát zakročily proti poměrně významným postavám světové neonacistické scény, které pobývaly na našem území na pozvání domácí NS scény. V roce 2004 byl zatčen a později odsouzen v nepřítomnosti zpěvák výše zmíněné skupiny Kolovrat Denis Gerasimov (MV ČR 2005: 14). Jak již bylo uvedeno, v roce 2009 byl z ČR vyhoštěn americký aktivista David Duke, nicméně neprokázalo se mu podezření ze

spáchání trestného činu. Dlouhodobé dopady však represe na českém území na světový neonacismus neměla. Z dalších aktivit přetrvává občasný zájem německých a rakouských neonacistů o rekonstrukce bitev druhé světové války v ČR, protože je zde možné užívat historické nacistické symboly a využít tuto činnost i pro výcvik (Röbel 2004: 37).

Přeshraniční aktivity českého neonacismu nepřímo ovlivňují i odpovídající transnacionalizaci aktivit proti neonacismu. Ta se projevila ve sféře státní politiky, v níž bezpečnostní složky spolupracují se svými partnerskými složkami na potírání projevů pravicového extremismu z různých států. Aktivizovala se však i nevládní sféra, například když iniciativa V Ústí nácky nechceme (vznikla jako reakce na výše zmíněný pochod z dubna 2009) zahájila spolupráci s odpůrci neonacistického pochodu v Drážďanech (Brož 2010). Stabilní je transnacionální antifašistická spolupráce levicových extremistů, především při výměně informací. Má však i jiné formy. Členové Antifašistické akce z ČR dokázali přimět několik desítek aktivistů AFA z Francie a Německa, aby podpořili boj proti neonacistické demonstraci v židovském městě v Praze při příležitosti výročí kříšťálové noci dne 10. listopadu 2007 v Praze (MV ČR 2008: 15). Výsledkem byly násilné útoky na pravicové extremisty i na policii.

* * *

Neonacismus v ČR je úzce provázán s událostmi a trendy v globálním neonacistickém spektru. Česká neonacistická scéna má intenzivní kontakty s neonacisty v cizině a v několika případech dokázala ovlivnit i dění ve významných neonacistických strukturách. Její ambice v mezinárodním měřítku jsou značné, i když nejsou podloženy silnými historickými tradicemi. Tento nedostatek je kompenzován výrazným aktivismem několika jednotlivců a odmítnutím dominantních interpretací české dějinné koncepce a moderních dějin ve prospěch revizionistických neonacistických konceptů. Hlavními aktéry významných a konzistentně budovaných neonacistických přeshraničních vztahů jsou příslušníci dogmatického a „white power“ proudu, zatímco „primitivní“ neonacisté soustředění na image se účastní převážně hromadných zájezdů na zahraniční koncerty a vybrané demonstrace.

I když se českým neonacistům daří pronikat na mezinárodní scénu, není to pro jejich vnitropolitickou pozici nijak významné, naopak v několika případech to zintenzivnilo represí, jež ve svém celkovém důsledku hnutí oslabil. Ambice brzdí i celkový charakter neonacistické scény v mezinárodním prostředí. Ta je sice propojena vzájemnými návštěvami na demonstracích, koncertech i společně sdílenou identitou a vágně vymezenými cíli, její celková aktivita na přeshraniční bázi však nesleduje jasnou strategii ani není uskutečňována konzistentně. Shrneme-li základní motivy k aktivitě na transnacionální úrovni, patří mezi ně: negativní jevy (politické, ekonomické) globalizace; reakce na dominanci americké kultury; přítomnost imigrantů, jejich náboženství a kultura jsou vnímány jako neslučitelné s kořeny evropských národů.

Soudobý příklon k volným konceptům organizační struktury (odpor bez vůdce, autonomní nacionalisté apod.) na mezinárodním poli příliš neumožňuje vytváření stabilních transnacionálních organizací. Jedná se spíše o ad hoc kontakty determinované momentálními zájmy a schopnostmi jednotlivých vůdčích aktivistů a některých organizací na národní úrovni. Transnacionální spolupráce však v kontextu systémově slabé a izolované pozice neonacismu v soudobých národních státech přispívá k přežívání nacionálněsociálně-fašistického hnutí, které vyčkává na krizovou situaci (zpravidla rasovou válku).

Díky ní by ze svého subjektivního pohledu mohlo hnutí zahájit novou expanzi. V jejím rámci by zřejmě došlo i k vytvoření stabilnějších forem spolupráce a organizace v rámci neonacismu. Nicméně tento vývoj není v krátkodobé či střednědobé perspektivě pravděpodobný, protože neonacismus k tomu nemá dostatečnou strategickou kapacitu a členskou základnu. I nadále však budou pokračovat dosavadní formy spolupráce, které mohou

být doplněny i novými formami transnacionálního neonacistického násilí a terorismu. V tomto kontextu zůstane transnacionální dimenze neonacismu i nadále důležitým tématem multidisciplinárního výzkumu.

- ¹ Například v rozhovoru pro zin *Protektorát* zřejmě v roce 2000 uvedl člen organizace Rytíři slunečního kruhu a vydavatel zinu *Innocent*: „... posledních 7 let už nejsem skinhead, ale neonacista,“ a následně odůvodnil svoji potřebu vydávat zin takto: „Byl to nedostatek literatury pro neonacisty. Vychází poměrně hodně zinů pro N. S. či NAZI-skinheads, avšak ne pro vyznavače kultu Adolfa Hitlera, který je mou největší modlou“ (*Protektorát* 2000: 6).
- ² Pro krajně pravicové spektrum je podle Case Muddeho charakteristický nacionalismus, exkluzionismus, xenofobie, požadavek silného státu (v oblasti práva a pořádku), šovinismus blahobytu, tradiční etika a v některých případech i revizionismus (Mudde 2000: 169–176).
- ³ Nacionalismem je v tomto smyslu myšlen specifický, organizačně vymezený proud extrémní pravice. Je však třeba zdůraznit, že nacionalismus jako politický postoj či koncept využívají ve své politice v ČR i různé další směry (včetně části levice).
- ⁴ Neofašismus navazuje na historický fašismus a adaptuje jej na soudobé podmínky. Podle Rogera Griffina je jádrem fašismu „*palingenetická forma populistického ultranacionalismu*“ (Griffin 2006: 41), avšak toto minimální pojetí je třeba doplnit i o vůdcovský kult a požadavky na korporativistické uspořádání společnosti.
- ⁵ Hostitelskou zemí jedné z konferencí popíračů holocaustu byl rovněž Írán (BBC 2006).
- ⁶ Němečtí neonacisté se tímto způsobem začali organizovat již od poloviny 90. let kvůli silnému tlaku systému vůči nim. V Německu bylo na základě zprísňení legislativy zakázáno několika neonacistických organizací a politických stran, které fungovaly dlouhou dobu a dobře (Vejvodová 2008).
- ⁷ Začaly se však objevovat i nerasistické či antirasistické směry skinheads, především SHARP skinheads a Red skinheads.
- ⁸ Národněsocialistická německá dělnická strana / Zahraniční a výstavbová organizace.
- ⁹ Například o návštěvě členů českého Národního odporu v Rusku na podzim 2009 informoval pouze servere ruského Národního odporu (Nacionalnoje Soprotivlenije 2009), o návštěvě aktivistů Dělnické strany u NPD ve Florensbürgu 6. července 2009 zase především německý server *Altermedia* (Panzer 2009).

Literatura

- Backes, Uwe (2006): *Politische Extreme. Eine Wort- und Begriffsgeschichte von der Antike bis zum Gegenwart*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Císař, Ondřej – Fiala, Petr (2004): Obhajoba zájmů a transnacionální vztahy. Úvod do studia. In Císař, Ondřej – Fiala, Petr (eds.): *Obhajoba zájmů a transnacionální vztahy*. Brno: Masarykova univerzita, s. 9–26.
- Fiala, Petr – Mareš, Miroslav – Sokol, Petr (2007): *Eurostrany. Politické strany na evropské úrovni*. Brno: Barrister & Principal.
- Greven, Thomas – Grumke, Thomas (eds.) (2006): *Globalisierter Rechtsextremismus? Die extremistische Rechte in der Ära der Globalisierung?* Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Griffin, Roger (2006): Fascism's New Faces (an New Facelessness) in the „Post-Fascist“ Epoch. In Griffin, Roger – Loh, Werner – Umland, Andreas (eds.): *Fascism Past and Present, West and East. An International Debate on Concepts and Cases in the Comparative Study of the Extreme Right*. Stuttgart: Ibidem Verlag, s. 29–67.
- Grumke, Thomas (2009): Die transnationale Infrastruktur der extremistischen Rechten. In: Beer, Angelika (eds.): *Europa im Visier der Rechtsextremisten*. Bruxelles: Die Grünen/Europäische Freie Allianz, s. 9–25.
- Kupcová, Adéla (2009): *Proces politické socializace a osobnost pravicového extremisty a radikála* (diplomová práce, vedoucí Smetáčková, Irena). Praha: Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova.
- Kupka, Petr – Laryš, Martin – Smolík, Josef (2009): *Krajní pravice ve vybraných zemích střední a východní Evropy*. Brno: Masarykova univerzita.
- Lowless, Nick (2002): Die Internationale des Hasses. In: Dornbusch, Christian – Raabe, Jan (eds.): *Rechts-Rock. Bestandaufnahme und Gegenstrategien*. Hamburg, Münster: UNRAST Verlag, s. 233–262.
- Mareš, Miroslav (2003): *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. Brno: Barrister & Principal, Centrum strategických studií.
- Mareš, Miroslav (2005): *Terorismus v ČR*. Brno: Centrum strategických studií.
- Mareš, Miroslav (2009a): The Extreme Right in Eastern Europe and Territorial Issues. *Středoevropské politické studie*, Vol. XI, No. 2–3, s. 82–106, <<http://www.cepsr.com/dwnld/mares2009020301.pdf>>.
- Mareš, Miroslav (2009b): Neonacismus v českých zemích. In Zeman, Václav (ed.): *Hrozby neonacismu – příležitosti demokracie*. Praha: Asi-milovaní, s. 47–73.
- Mudde, Cas (2000): *The Ideology of the Extreme Right*. Manchester and New York: Manchester University Press.
- Rataj, Jan (2006): Vliv české národní politiky v soudobých konceptech krajní pravice v České republice. In: *III. Kongres českých politologů Olomouc 8.–10. 9. 2006*. Praha–Olomouc: Česká společnost pro politické vědy.

- Rucht, Dieter (1996): The Impact of National Context on Social Movement Structures: a Cross-Movement and Cross-National Comparison. In: McAdam, Doug – McCarthy, John D. – Zald, Mayer N. (eds.): *Comparative Perspective on Social Movements. Political Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framings*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 185–204.
- Vejvodová Petra (2008): Autonomní nacionalismus. *Rexter*, Vol. 7, No. 2, <<http://rext.cz/clanek.aspx?id=99>>.
- Wetzel, Juliane (1996): Die Maschen des rechten Netzes. Nationale und internationale Verbindungen im Rechts-extremen Spektrum. In: Benz, Wolfgang (ed.): *Rechtsextremismus in Deutschland. Voraussetzungen, Zusammenhänge, Wirkungen*. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch Verlag, s. 154–178.

Dokumenty

- Aktiwista (2009): *Aktiwista: Zin światopoglądowy*, Vol. 1, No. 2, <<http://www.autonom.pl/pliki/Aktywista2PDF.pdf>>.
- Autonom.pl (2010): Węgry: koncert solidarności z czesкими nacionalistami. *Autonom.pl*, 1. 2. 2010, <http://www.autonom.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=197:wgry-koncert-solidarnosci-z-czeskimi-nacionalistami&catid=35:newszagraniczne&Itemid=83>.
- Autonomní nacionalisté (2010): *Nacionaliste.com*. Oficiální webové stránky Autonomních nacionalistů, 10. 10. 2010, <<http://nacionaliste.com>>.
- BBC (2006): Iran defends Holocaust Conference. BBC, 11. 6. 2006, <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/6167695.stm>>.
- Brož, Miroslav (2009): Příběh jedné iniciativy. In: Hrubý, Miloš – Černý, Jan (eds.): *Nezvaní hosté. Sborník pro města a obce, které se zamýšlejí nad možností aktivně se bránit shromážděním z nenávisli*. Praha: Člověk v tísni, s. 62–68, <http://www.mpsv.cz/files/clanky/7963/Ne_zvani_hoste_web.pdf>.
- Brož, Miroslav (2010): Koho v Ústí nechťejí?, <<http://www.vustineonacistynehceme.cz/novinky/koho-v-usti-nechteji>>.
- Dělnická strana (2010): *Aktuálně*. Oficiální webové stránky Dělnické strany, 10. 10. 2010, <<http://www.delnicka-strana.cz/index.php>>.
- Der Vormarsch (2002): Tiskovina z prostředí českého neonacismu. Autor neuveden. Soukromý archiv autorů.
- Diktátor (1995): Book Songs. Bohemia Hammerskins. Místo vydání neuvedeno. Soukromý archiv autorů.
- Doležal, Jiří X. (2010): Mezinárodní družba nácků. *Reflex*, Vol. 20, No. 15, s. 16–17.
- Kolovrat (2008): Cheshskie rytsari. In: CD *Totalnaja vojna*. B. m: X Day Records / Kolovrat NS Records.
- Kozelka, Petr (2010): Dělnickou stranu podporovali žháři z Vítkova i ruští neonacisté. *Novinky.cz*, <<http://www.novinky.cz/domaci/189076-delnickou-stranu-podporovali-zhari-z-vitkova-i-rusti-neonaciste.html>>.
- Göteborgs fria nationalister (2010): Kampanj: Tjeckiens sak är vår! Göteborgs fria nationalister, <<http://www.frianationalister.se/gbg/om/>>.
- Macdonald, Andrew (2008): *Turnerovy deníky*. Praha: Kontingent Press.
- MP (2010): Mezinárodní sraz neonacistů proti globalizaci v Bavorsku, Romea. MP, <http://www.romea.cz/index.php?id=detail&detail=2007_8332>.
- MV ČR (2005): Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2004. MV ČR, <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2005/ext2004.pdf>>.
- MV ČR (2008): Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2007. MV ČR, <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2008/extrem07.pdf>>.
- MV ČR (2010): Strategie boje proti extremismu v roce 2010. MV ČR, <www.mvcr.cz/soubor/strategie-boje-proti-extremismu-v-roce-2009.aspx>.
- Nacionalnoje Soprotivlenije (2010): Elitnoje bratstvo. Nacionalnoje Soprotivlenije, <<http://www.national-resistance.com/index2.htm>>.
- Nacionalnoje Soprotivlenije (2009): Delegacija „Narodni Odpor“ v Rusii, Nacionalnoje Soprotivlenije, <<http://www.national-resistance.com/index2.htm>>.
- Národní aktivisté (2010): Kdo jsme. Národní aktivisté, <<http://cv.narodni-aktiviste.com/kdo-jsme/>>.
- Národní odpor (2007): Návštěva u NPD Sasko. Národní odpor, <<http://odpor.org/index.php?page=clanky&kat=3&clanek=727>>.
- Národní odpor (2009a): Evropský odpor (leták a propagační samolepka).
- Národní odpor (2009b): Základní úmluva mezi českými a německými kamarády. Národní odpor, <<http://odpor.org/index.php?page=clanky&kat=clanek=952>>.
- Národní odpor (2010): *ODPOR.ORG*. Oficiální webové stránky Národního odporu, 10. 10. 2010, <<http://www.odpor.org>>.
- Nejvyšší správní soud (2010): Rozsudek jménem Republiky. *Pst*, 1/2009, s. 348, <http://www.nssoud.cz/docs/Delnicka_strana_original.pdf>.
- Panzer, Karsten (2009): Treffen zwischen deutschen Nationalisten und Angehörigen der tschechischen Arbeiterpartei bei Flossenbürg. Deutschland – Altermedia.info, 6. 7. 2009, <http://de.altermedia.info/general/treffen-zwischen-deutschen-nationalisten-und-angehorigen-der-tschechischen-arbeiterpartei-bei-flossenburg-06-07-09_31468.html>.
- Protektorát (2000): Exkluzivní rozhovor s vydavatelem zinu *Innocent*. *Protektorát*, ročník neuveden, číslo neuvedeno, s. 8–9. Soukromý archiv autorů.
- Röbel, Sven (2004): Deckname Fraga. *Der Spiegel*, No. 53, s. 37, <<http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-38729261.html>>.

- Šípek, Václav (2004): Z Chebu 27.–28. září opět zaznělo varování před hrozbou germanizace i naléhavá výzva k obraně českého pohraničí a celé naší vlasti. *Hraničář*, Vol. 13, No. 11–12, s. 2.
- Svobodná mládež (2010): O nás. Svobodná mládež, <<http://www.svobodnamladez.org/2008/11/na-uvod-bychom-uvedli-ze-nejsme-zadne.html>>.
- Westmar, Hans (1992): Eine Bewegung in Waffen: Band II – Strategie und revolutionärer Kleinkrieg. Untergrund: Dem Verfasser, <www.reinhardheydrich.org/book-05.doc>.
- ZH (2009): Spomienka na obeť bombardovania Nových Zámkov. ZH, <<http://pospolitost.wordpress.com/2009/10/15/spomienka-na-obeť-bombardovania-novych-zamkov/>>.

Poznámka:

Tento článek byl zpracován v rámci výzkumného záměru „Politické strany a reprezentace zájmů v soudobých evropských demokraciích“ (MSM0021622407).